

lek. Ewa Pietraszkiewicz

**Analiza wpływu terapii antyretrowirusowej na stan zdrowia, śmiertelność
i transmisję HIV w grupie pacjentów zakażonych HIV-1 uzależnionych
od środków psychoaktywnych, w trakcie substytucyjnego leczenia
metadonem**

**Rozprawa na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauki medyczne**

Promotor: **Prof dr hab. n. med. Justyna D. Kowalska**

Promotor pomocniczy : **Dr n. med. Bartłomiej Matłosz**

Klinika Chorób Zakaźnych dla Dorosłych

Obrona rozprawy doktorskiej przed Radą Dyscypliny Nauk Medycznych

Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Warszawa 2023

Streszczenie

Wprowadzenie wysokoskutecznej terapii antyretrowirusowej umożliwiło kontrolę infekcji HIV oraz zdecydowanie poprawiło rokowania osób zakażonych. Zakażenie HIV w populacji osób uzależnionych od stosowanych w iniekcjach środków psychoaktywnych dotyczy 12,9 % zakażeń HIV w Polsce, globalnie szacuje się, że około 10% zakażeń HIV doszło drogą przyjmowania narkotyków dożylnie. Dzięki skutecznej terapii antyretrowirusowej populacja zakażonych HIV żyje dłużej, a pacjenci doświadczają poszerzającego się spektrum chorób innych niż AIDS takich jak: cukrzyca, nadciśnienie tętnicze czy niewydolność nerek. Jednocześnie choroby definiujące AIDS stają się coraz rzadsze. Dodatkowo oprócz zakażenia HIV i dojrzałego wieku wśród użytkowników narkotyków występują problemy związane ze stosowaniem substancji psychoaktywnych dożylnie: choroby przenoszone drogą krwi jak zakażenie (HBV i HCV) oraz choroby wynikające z braku higieny przy wykonywaniu iniekcji jak zapalenia skóry i tkanki podskórnej, zapalenia żył, zakrzepice, posocznice i inne powikłania. Dodatkowo sytuację komplikuje spectrum chorób psychiatrycznych, które dotyczą osoby uzależnione. Populacja pacjentów stosujących środki psychoaktywne jest trudna do współpracy, a światowe doświadczenia pokazują, że substytucyjna terapia metadonem jest jedną z najskuteczniejszych metod leczenia uzależnienia od opioidów i radykalnie zmniejsza zachorowalność, śmiertelność z powodu HIV, oraz poprawia skuteczność terapii antyretrowirusowej.

Dotychczas brak takich obserwacji na populacji polskiej, dlatego przeprowadzono retrospektywne badanie wśród uczestników Programu Metadonowego w Wojewódzkim Szpitalu Zakaźnym w Warszawie. Analizowano wpływ terapii antyretrowirusowej i substytucyjnego leczenia metadonem na stan zdrowia oraz śmiertelność pacjentów uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Badano populację pacjentów przyjmujących terapię antyretrowirusową oraz substytucyjną terapię metadonem, pacjentów zdyskwalifikowanych z kontynuacji terapii metadonem, ale stosujących terapię antyretrowirusową oraz pacjentów zmarłych w trakcie terapii antyretrowirusowej i leczenia metadonem podczas dwudziestoletniej obserwacji w Wojewódzkim Szpitalu Zakaźnym w Warszawie. W niniejszej pracy udowodniono, że pacjenci przyjmujący terapię antyretrowirusową i substytucyjną terapię metadonem osiągają supresję wirusii HIV w prawie 85% co przedkłada się na poprawę ogólnego stanu, zmniejsza ryzyko chorób

definiujących AIDS oraz śmiertelność, jednocześnie zmniejsza ryzyko transmisji zakażenia HIV. Wykazano, że długotrwała terapia metadonem poprawia adherencję w zakresie terapii antyretrowirusowej. Jednocześnie dobra współpraca pacjenta z zespołem medycznym umożliwia lepsze i skuteczniejsze diagnozowanie innych problemów zdrowotnych związanych, z wiekiem takich jak cukrzyca, nadciśnienie tętnicze czy niewydolność nerek. Uzyskane dane dotyczące śmiertelności wśród pacjentów Programu Metadonowego przy Wojewódzkim Szpitalu Zakaźnym pokazały, że większe ryzyko zgonu mieli pacjenci zdiagnozowani na początku lat 90 XX wieku, którzy wówczas rozpoczęli terapię antyretrowirusową, mieli niski poziom limfocytów CD4 oraz nie współpracowali prawidłowo w zakresie terapii antyretrowirusowej. Odsetek samobójstw i przedawkowania narkotyków był niski, co pośrednio może wskazywać na dobry efekt opieki zdrowotnej.

Istnieje niewiele danych dotyczących zintegrowanej opieki nad pacjentem uzależnionym zakażonym wirusem HIV. Przeprowadzone badanie stanowi unikalne doświadczenie, które w przyszłości może pomóc w ustaleniu strategii i standardów leczenia osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych zakażonych HIV w populacji polskiej.